

Jordbruksutskottets betänkande

1978/79: 5

med anledning av propositionen 1978/79: 13 om ändringar i lagen (1944: 219) om djurskydd, m. m. jämte motioner

Propositionen

I propositionen 1978/79: 13 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att

dels anta inom jordbruksdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1944: 219) om djurskydd,
2. lag om överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur,

dels

3. godkänna de allmänna riktlinjer för försöksdjursverksamheten som angetts i propositionen.

I propositionen föreslås åtgärder på djurskyddets område. Förslagen innebär ändringar i lagen (1944: 219) om djurskydd, m. m.

I fråga om djurförsök läggs fram förslag som syftar till att begränsa och kontrollera sådana försök. I princip skall endast sådana djur få användas för vetenskapliga ändamål som har fötts upp till försöksdjur av den som har erhållit lantbruksstyrelsens tillstånd till uppfödning (destinationsuppfödning). Avsikten är att en etisk nämnd för djurförsök skall inrättas i varje högskoleregion. Nämnderna skall pröva djurförsöken från etisk synpunkt. Lokaler för försöksdjur skall godkännas av lantbruksstyrelsen innan de får tas i bruk.

En central nämnd för försöksdjursfrågor föreslås inrättad med uppgift att vara ett samordnande och rådgivande organ inom försöksdjursverksamheten. Nämnden skall verka för en minskad användning av försöksdjur, bl. a. genom stöd till alternativa och kompletterande metoder till djurförsök.

I propositionen föreslås vidare att regeringen får bemyndigande att meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet för den som yrkesmässigt hyr ut hästar eller använder hästar i ridskoleverksamhet. Bestämmelsen om undantag från skyldighet att i vissa fall anlita veterinär för att bota sjukt eller skadat djur, om anlitaandet skulle medföra oskälig kostnad, föreslås utgå. Vidare föreslås bl. a. regler som gör det möjligt för polismyndighet att tillfälligt omhändertaga djur som otillbörligt utsätts för lidande.

Slutligen föreslås att bestämmelser införs som gör det möjligt att reglera de nya former för avelsarbete som innebär överföring av ägg mellan hondjur.

Lagförslagen

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1944: 219) om djurskydd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1944: 219) om djurskydd dels att i 2, 6, 7, 8, 9 och 10 §§ ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen"¹,

dels att 11 och 12 §§, 14 § 2 och 4 mom. samt 17—19 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 12 a och 16 a §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

För annan särskild behandling av djur än ovan sägs i syfte att bota sjukdom eller skada skall veterinär anlitas, därest behandlingen är förenad med operativt ingrepp av någon betydelse eller avsevärt lidande för djuret.

Vad nu sagts skall dock ej gälla, om anlitandet av veterinär skulle medföra oskäligen kostnad eller vålla tidsutdräkt som äventyrar ändamålet med behandlingen.

Vad nu sagts skall dock ej gälla, om anlitandet av veterinär skulle vålla tidsutdräkt som äventyrar ändamålet med behandlingen.

12 §²

Djur må ej utan lantbruksstyrelsens tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat härmed jämförligt ändamål, därest användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest medför ångest eller annat lidande för djuret. Konungen äger medgiva undantag från vad nu sagts med avseende å viss institution eller inrättning.

Djur får ej utan lantbruksstyrelsens tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat härmed jämförligt ändamål, om användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller eljest medför ångest eller annat lidande för djuret.

¹ Senaste lydelse av

2 § 1973: 269

7 § 1974: 350

9 § 1974: 350

10 § 1973: 269.

² Senaste lydelse 1971: 1111.

Nuvarande lydelse

Närmare bestämmelser angående tillstånd som avses i första stycket meddelas av Konungen.

Föreslagen lydelse

Vid verksamhet som avses i första stycket får användas endast djur som har fötts upp till verksamheten.

Uppfödning som avses i andra stycket får ej ske utan tillstånd av lantbruksstyrelsen.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första, andra eller tredje stycket.

12 a §

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om prövning från etisk synpunkt i fråga om användningen av djur i verksamhet som avses i 12 § första stycket.

14 §

2 mom.³ Åsidosätter någon vad i 2—6 §§ eller 8 b § stadgas, äger hälsovårdsnämnden, i den mån ej särskilda bestämmelser äro gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga. Nämnden äger ock i sådant fall stadga vite. Underlåter någon att vidtaga föreskriven åtgärd, äger nämnden, där det anses nödigt, verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad. Nämnden äger förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen.

2 mom. Hälsovårdsnämnden kan, om ej annat är särskilt föreskrivet, meddela föreläggande eller förbud som behövs för att bestämmelserna i 2—6 § eller 8 b § skall efterlevas. Sådan föreskrift kan avse förbud att hålla djur i visst förvaringsrum eller inom visst område. I beslut om föreläggande eller förbud kan nämnden utsätta vite. Underlåter någon att vidtaga föreskriven åtgärd, kan nämnden låta verkställa åtgärden på hans bekostnad. Nämnden får förordna, att dess beslut skall lända till efterrättelse omedelbart.

Talan mot beslut av hälsovårdsnämnden enligt första stycket föres genom besvär hos länsstyrelsen.

Föreligga sådana omständigheter att förbud enligt 4 mom. andra stycket kan komma i fråga, skall hälsovårdsnämnden göra anmälan därom till länsstyrelsen.

4 mom.⁴ För avhjälpande av missförhållande med avseende å

4 mom. Länsstyrelsen har samma befogenheter som enligt 2

³ Senaste lydelse 1968: 735.

⁴ Senaste lydelse 1968: 735.

Nuvarande lydelse

djurskyddet äger länsstyrelsen samma befogenheter som enligt 2 mom. första stycket tillkommer hälsovårdsnämnden.

Underlåter någon att efterkomma av hälsovårdsnämnd eller länsstyrelse meddelad föreskrift, som avses i 2 mom. första stycket och som är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, eller föreligger i annat fall missförhållande av allvarlig natur i fråga om djurs vård eller behandling, äger länsstyrelsen meddela den försumlige förbud att handhava djur eller visst slag av djur. Är den försumlige ägare av djuret eller djuren, äger länsstyrelsen dessutom meddela honom åläggande att avhända sig djuret eller djuren och förbud att anskaffa djur eller visst slag av djur. Förbud enligt detta stycke skal lavse viss tid eller gälla tills vidare.

Länsstyrelsens beslut skall lända till omedelbar efterrettelse, om ej annorlunda förordnas.

Föreslagen lydelse

mom. första stycket tillkommer hälsovårdsnämnden.

Underlåter någon att följa beslut som hälsovårdsnämnd eller länsstyrelse meddelat enligt 2 mom. och som är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt eller föreligger annat missförhållande av allvarlig natur i fråga om djurs vård eller behandling, får länsstyrelsen meddela den försumlige förbud att handha djur eller visst slag av djur. Är den försumlige ägare av djuret eller djuren, får länsstyrelsen dessutom ålägga honom att avhända sig djuret eller djuren och förbjuda honom att anskaffa djur eller visst slag av djur. Förbud enligt detta stycke skall avse viss tid eller gälla tills vidare.

16 a §

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att den som yrkesmässigt eller eljest i större omfattning upplåter hästar eller använder hästar i ridskoleverksamhet skall göra anmälan om verksamheten.

17 §⁵

Är djur utsatt för djurplågeri och sker ej rättelse på tillsägelse av polismyndigheten, hälsovårdsnämnden eller länsstyrelsen, äger länsstyrelsen förordna att djuret skall omhändertagas genom polismyndighetens försorg. Om sådant omhändertagande må länsstyrelsen även förordna, därest djurägare ej iakttagit åläggande att avhända sig djur eller förbud att anskaffa djur. Länsstyrelsens beslut

Utsättes djur genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt otillbörligen för lidande och sker ej rättelse på tillsägelse av polismyndigheten, hälsovårdsnämnden eller länsstyrelsen, får länsstyrelsen förordna att djuret skall omhändertagas genom polismyndighetens försorg.

⁵ Senaste lydelse 1968: 735.

Nuvarande lydelse

skall lända till omedelbar efterrättelse, om ej annorlunda förordnas.

Det ankommer på polismyndigheten att efter värdering låta sälja eller döda djur som omhändertagits. I fall som avses i första stycket första punkten må polismyndigheten i stället föranstalta om vård av djuret tills vidare.

Närmare bestämmelser angående förfarandet, när djur omhändertages, meddelas av Konungen.

Föreslagen lydelse

Länsstyrelsen får även förordna att djur skall omhändertagas genom polismyndighetens försorg, om djurägaren ej iakttagit föreläggande enligt 14 § 4 mom. att avhända sig djur eller förbud att anskaffa djur eller förbud enligt 14 § 2 mom. att hålla djur i visst förvaringsrum eller inom visst område.

Om det är påkallat från djurskyddssynpunkt, får länsstyrelsen eller polismyndigheten förordna att djur skall omhändertagas genom polismyndighetens försorg i avvaktan på beslut varigenom länsstyrelsen avgör ärendet. Meddelar polismyndigheten sådant beslut, skall det underställas länsstyrelsen som har att snarast avgöra om beslutet skall bestå eller ej.

Beslut som avses i första, andra eller tredje stycket skall omedelbart lända till efterrättelse, om ej annorlunda förordnas.

18 §⁶

Sedan djur omhändertagits, må ägaren ej förfoga över det utan tillstånd av polismyndigheten.

Sedan djur omhändertagits, får ägaren ej förfoga över det utan tillstånd av polismyndigheten.

Polismyndigheten skall efter värdering låta sälja eller avliva djur som omhändertagits enligt beslut som vunnit laga kraft. Polismyndigheten kan i stället tillse att djuret tages om hand tills vidare.

19 §⁷

Kostnad som föranledes av åtgärd enligt 17 § skall förskjutas av allmänna medel.

Dömes någon i fall som avses i 17 § första stycket första punkten för djurplågeri, skall kostna-

Kostnad som föranledes av åtgärd enligt 17 § förskotteras av allmänna medel.

Omhändertages djur enligt 17 §, skall kostnaden återbetalas av den mot vilken åtgärden har riktats,

⁶ Senaste lydelse 1968: 735.

⁷ Senaste lydelse 1968: 735.

Nuvarande lydelse

den återgäldas av denne. I fall som avses i samma stycke andra punkten skall kostnaden återgäldas av den åläggandet eller förbudet gäller. I övrigt skall kostnaden stanna å statsverket.

Har omhändertaget djur sålts genom polismyndighetens försorg, må kostnad, som skall återgäldas av ägaren, uttagas ur köpeskillingen. Är i fall som avses i 17 § första stycket första punkten åtal för djurplågeriet väckt mot ägaren, när köpeskillingen inflyter, skall polismyndigheten, i avbidan på domstolens prövning i ansvarsfrågan, av köpeskillingen innehålla ett belopp som svarar mot kostnaden.

Föreslagen lydelse

om ej särskilda skäl föranleder annat.

Har omhändertaget djur sålts genom polismyndighetens försorg, får kostnad som skall återbetalas av ägaren uttagas ur köpesumman.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

2 Förslag till**Lag om överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur**

Härigenom föreskrivs följande.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att förbjuda eller föreskriva villkor för överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

Motioner

Utskottet har i detta ärende behandlat

dels de under allmänna motionstiden vid riksmötet 1977/78 väckta motionerna

1977/78: 587 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om en översyn av gällande bestämmelser för kommersiell djurhållning, i syfte att åstadkomma ett mer långtgående djurskydd,

1977/78: 1260 av förste vice talmannen Torsten Bengtson m. fl. (c, m, fp) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om att uppfödningen och handeln med hundar förekommer på ett humant och kontrollerat sätt,

1977/78: 1620 av Anna-Lisa Nilsson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär sådan ändring av djurskyddslagen att misstolkning av lagen och förhållning av djurskyddsärenden undanröjs,

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1978/79: 7 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts, att uppfödning av försöksdjur på sikt endast får ske i statlig regi,
2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om startande av uppfödning av hundar till försöksdjur, förlagd till statens hundskola i Sollefteå,

1978/79: 26 av Åke Gillström (s) vari riksdagen föreslås besluta

1. att den i propositionen 1978/79: 13 föreslagna centrala försöksdjursnämnden utgörs av motsvarande redan befintliga nämnd inom medicinska forskningsrådet,
2. att det övervägs en förstärkning av denna nämnd med lekmanaledamöter,
3. att den i propositionen föreslagna summan om 1 milj. kr. därför tillförs medicinska forskningsrådet och dess nämnd i stället för den föreslagna centrala försöksdjursnämnden.

Utskottet

Inledning

Behandlingen av husdjur och andra djur i fångenskap regleras i lagen (1944: 219) om djurskydd (ändrad senast 1977: 201). Djurskyddslagens grundtanke är att djuren skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande. Hälsovårdsnämnder, länsstyrelser och lantbruksstyrelsen är tillsynsmyndigheter.

Som utskottet i annat sammanhang (JoU 1976/77: 3) anförts har djurskyddslagen alltsedan ikraftträdandet den 1 januari 1945 blivit föremål för ett successivt reformarbete, som bl. a. resulterat i ett flertal från djurskyddssynpunkt viktiga ändringar och tillägg. Frågor om djurens behandling har sedan länge ägnats betydande uppmärksamhet också från allmänhetens och i synnerhet från de ideella djurskyddsorganisationernas sida. Under senare år har utskottet vid varje riksmöte haft att behandla motioner som i ett eller annat hänseende berört djurskyddsfrågor i ordets vidare bemärkelse. En fråga som i dessa sammanhang ägnats stor uppmärksamhet har varit försöksdjursverksamheten och därmed sammanhängande problem. I det av riksdagen godkända betänkandet (JoU 1976/77: 2, rskr 1976/77: 23) förordade utskottet med anledning av väckta motioner en översyn av möjligheterna till ökad kontroll av försöksdjursverksamheten och satsning på alternativa och kompletterande metoder till djurförsök. Av väsentlig betydelse var enligt

utskottet bl. a. att kontrollverksamheten inriktades på en etisk prövning av djurförsöken, inte minst på planeringsstadiet. I förevarande proposition läggs fram förslag rörande försöksdjursverksamheten, vilka anknyter till nyssnämnda riksdagsbeslut. I övrigt grundas propositionens överväganden på bl. a. förslag från 1972 års försöksdjursutredning, från den s. k. Åkergruppen samt från lantbruksstyrelsen.

Försöksdjursfrågor

I fråga om försöksdjursverksamheten innebär regeringens förslag att i princip endast sådana djur får användas för vetenskapligt ändamål som har fötts upp till försöksdjur av den som erhållit lantbruksstyrelsens tillstånd till uppfödning (s. k. destinationsuppfödning). Vidare skall lokaler för försöksdjur godkännas av lantbruksstyrelsen innan de får tas i bruk. För generell etisk förprovning av djurförsök skall inrättas sex regionala djurförsöksetiska nämnder. Vid prövningen skall hänsyn tas till angelägenheten av försöken liksom den grad av lidande som djuren kan tillfogas. Nämnderna skall ha en rådgivande funktion, men det förutsätts att försöksledarna kommer att följa nämndens utlåtanden. Vederbörande hälsovårdsnämnd skall fortlöpande hållas informerad om nämndens ställningstaganden. Lantbruksstyrelsen föreslås bli huvudman för verksamheten. I djurskyddslagen införs ett bemyndigande för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om prövning från etisk synpunkt innan djur används för vetenskapligt ändamål. Den föreslagna bestämmelsen bör enligt propositionen träda i kraft den 1 juli 1979.

Ett av huvudsyftena med de framlagda förslagen är att så långt möjligt nedbringa användningen av försöksdjur. Detta sägs bl. a. kunna ske genom en ökad satsning på alternativa och kompletterande metoder. För att förverkliga dessa strävanden krävs enligt fördragande statsrådet åtgärder på en rad områden där olika intressenter bereds möjlighet att medverka. Även om det, som flertalet experter framhåller, inte synes möjligt att på kort sikt mer avsevärt nedbringa antalet djurförsök är det angeläget att öka ansträngningarna att finna alternativ till djurförsöken. I detta sammanhang nämns särskilt möjligheterna att använda olika vävnadsodlingssystem. Det framhålls vidare att det är angeläget att de kunskaper om alternativa metoder som finns på olika håll i världen kan utnyttjas.

Som ett led i strävandena rörande försöksdjursverksamheten föreslås att en central försöksdjursnämnd inrättas. Nämnden, som skall ha en rådgivande funktion, skall vara ett samordnings- och planeringsorgan för försöksdjursfrågor och skall verka för att kontakter skapas mellan olika intressenter inom försöksdjursområdet. Nämnden bör ges ansvaret för den långsiktiga planeringen av försöksdjursverksamheten i landet och därvid särskilt beakta möjligheterna att minska användningen av

försöksdjur genom att främja utvecklingen av alternativa och kompletterande metoder. Inte minst viktigt för nämnden blir att upprätthålla internationella kontakter. En annan viktig uppgift för nämnden blir enligt propositionen att fortlöpande följa bedömningarna i de regionala etiska nämnderna. Den centrala nämndens ledamöter kommer att utses av regeringen. Nämnden avses kunna disponera särskilda medel för att främja utvecklingen mot en minskad försöksdjursanvändning.

Beträffande försörjningen med försöksdjur anför föredraganden att han för egen del inte är beredd förorda att det statliga engagemanget inom försöksdjursproduktionen utvidgas. De statliga insatserna härvidlag bör tills vidare begränsas till att ta fram och vidmakthålla avelskärnor för vissa arter av försöksdjur.

I motionen 1978/79: 7 framhålls det angelägna i att läkemedelsindustrin, vetenskapliga institutioner och andra som behöver försöksdjur kan få detta behov tillgodosett under kontrollerade former. Det är enligt motionärerna föga troligt att djurskyddsopinionen kommer att tolerera några enskilda vinstintressen i samband med försöksdjursuppfödningen. Målsättningen måste därför vara att försöksdjursuppfödningen på sikt, efter en kortare övergångstid, blir en helt statlig angelägenhet. Vidare förordar motionärerna att statens hundskola i Sollefteå utnyttjas för uppfödning av hundar till försöksdjur. Genom att satsa på sådan uppfödning uppnår man enligt motionen flera fördelar: sysselsättningsläget vid skolan förbättras och ytterligare erfarenheter av försöksdjursuppfödning vinnas samtidigt som samhället markerar sitt ansvar inför försöksdjursproblemet.

I motionen 1978/79: 26 påpekas att det inom medicinska forskningsrådet sedan år 1965 finns en försöksdjursnämnd som har lång erfarenhet och etablerade kontakter såvitt avser försöksdjursfrågor. Enligt motionären bör den föreslagna centrala försöksdjursnämnden utgöras av denna redan befintliga nämnd. Vidare bör övervägas en förstärkning av denna nämnd med ytterligare lekmannedamöter. I propositionen i sammanhanget beräknade anslagsmedel bör således enligt motionen tillföras medicinska forskningsrådet och dess försöksdjursnämnd.

Utskottet delar uppfattningen om det angelägna i att användningen av försöksdjur så långt möjligt kan begränsas och att en övergång till andra forskningsmetoder än djurförsök stimuleras. Det bör dock framhållas att ett realistiskt djurskyddsarbete måste bygga på en rimlig avvägning mellan de på rent etiska hänsynstaganden grundade kraven på en ökad ansvarskänsla mot djuren å ena sidan och å andra sidan det t. v. ofrånkomliga behovet av att i viss omfattning kunna utnyttja djuren inom bl. a. den medicinska forskningen. Kontakten mellan lekmän och forskare i de föreslagna etiska nämnderna bör enligt utskottets mening på sikt kunna medföra ökad förståelse såväl för nödvändigheten av att

djurförsök t. v. måste ske även i fortsättningen som för önskemålen om återhållsamhet i fråga om försöksdjursanvändningen. Utskottet tillstyrker således principen om en etisk förprovning av djurförsök och ansluter sig i övrigt i allt väsentligt till de allmänna riktlinjer rörande försöksdjursverksamheten som förordats i propositionen och som översiktligt redovisats i det föregående. Härmed sammanhängande förslag om ändringar i djurskyddslagen föranleder ingen erinran från utskottets sida. Beträffande i ärendet väckta motioner får utskottet anföra följande.

Enligt utskottets mening är det väsentligt att produktionen av försöksdjur sker under former som bl. a. medger en från djurskyddssynpunkt godtagbar kontroll och övervakning. Utskottet har sålunda härvidlag ingen annan uppfattning än den som kommer till uttryck i motionen 1978/79: 7. Genom propositionsförslaget om tillståndsplikt för försöksdjursuppfödning skapas emellertid ökade möjligheter till samhällelig kontroll även av den privata uppfödningen. Behovet av kontroll och etisk förprovning av försöksdjursverksamheten bör i tillfredsställande grad kunna tillgodoses oberoende av om uppfödningen av försöksdjur sker i statlig eller i privat regi. Vad kostnadsaspekten beträffar kan nämnas att statskontoret i ett remissyttrande framhållit att privat destinationsuppfödning sannolikt är en billigare metod. Detta hindrar givetvis inte att det av praktiska, regionalpolitiska eller andra skäl kan vara lämpligt att i verksamheten utnyttja resurserna vid redan befintliga anläggningar av det slag som hundskolan i Sollefteå representerar. Med hänsyn till dimensioneringen av den nuvarande statliga produktionen måste dock behovet av försöksdjur under överskådlig tid framöver i stor utsträckning tillgodoses genom uppköp från redan etablerade uppfödare inom den privata sektorn. Utskottet är för sin del inte berett att med anledning av motionen 1978/79: 7 f. n. föreslå någon avvikelse från de i propositionen förordade riktlinjerna rörande försöksdjursuppfödningen. Motionen bör således inte föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Med förslaget om inrättande av en central försöksdjursnämnd avses, som framgår av den föregående redogörelsen, att skapa ett samordnings- och planeringsorgan för försöksdjursfrågor. Utskottet kan vitsorda vad som i motionen 1978/79: 26 anförts om betydelsen av den verksamhet som bedrivs inom medicinska forskningsrådets försöksdjursnämnd. Som utskottet i annat sammanhang konstaterat har denna nämnd i viss mån kommit att fungera som en central etisk kommitté för försöksdjursfrågor. Det sagda utgör dock enligt utskottets mening inte tillräcklig anledning att frångå regeringens förslag om inrättande av en central och från olika intressen helt fristående nämnd med mera övergripande uppgifter inom försöksdjursverksamheten. Motionen 1978/79: 26 avstyrks således.

Övriga djurskyddsfrågor.

Efter redovisning av förslag från lantbruksstyrelsen anför föredraganden att det finns ett behov av att från djurskyddssynpunkt kontrollera den numera vanligt förekommande användningen av hästar för ridskoleverksamhet och liknande ändamål. I propositionen förordas därför att i djurskyddslagen i avsnittet om tillsyn förs in en ny paragraf, 16 a §, som ger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet för den som yrkesmässigt eller eljest i större omfattning upplåter hästar eller använder hästar i ridskoleverksamhet.

Enligt 11 § första stycket lagen om djurskydd skall veterinär anlitas för sådan behandling av djur som syftar till att bota sjukdom eller skada, om behandlingen är förenad med operativt ingrepp av någon betydelse eller avsevärt lidande för djuret. Enligt andra stycket i paragrafen föreligger dock inte skyldighet att anlita veterinär om detta skulle medföra oskälig kostnad eller vålla tidsutdräkt som äventyrar ändamålet med behandlingen.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse till regeringen föreslagit upphävande av föreskriften om undantag från skyldigheten att anlita veterinär i det fall anlitaendet skulle medföra oskälig kostnad. Enligt lantbruksstyrelsen blir kostnaderna numera knappast någonsin oskäliga, eftersom djurägarna kan få lindring i kostnaderna för veterinärvård enligt veterinär-taxeförordningen.

Föredraganden ansluter sig till förslaget och förordar att angivna bestämmelse i djurskyddslagen, innebärande att veterinär av kostnadsskäl inte behöver anlitas för att i vissa fall bota sjukdom eller skada hos djur, skall upphöra att gälla vid utgången av juni månad 1979.

Regeringens förslag i övrigt anknyter bl. a. till bestämmelserna om omhändertagande av djur och om de formella förutsättningarna för myndigheternas ingripanden i djurskyddsärenden. Föredraganden erinrar om att det bl. a. i motioner i riksdagen har påtalats vissa brister i djurskyddslagen, främst då det gäller ärenden angående omhändertagande av djur och förbud att handha djur. Med anledning härav har lantbruksstyrelsen låtit undersöka dessa förhållanden, bl. a. genom en enkät till länsstyrelserna.

Föredraganden förordar i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag i denna del att i 17 § djurskyddslagen tas in en bestämmelse som gör det möjligt för länsstyrelse eller polismyndighet att omhänderta djur i avvaktan på att ett ärende om omhändertagande slutgiltigt avgörs. Polismyndighets beslut att tillfälligt omhänderta djur bör underställas länsstyrelsen. Vidare föreslås ett förtydligande av begreppet djurplågeri i 17 § första stycket djurskyddslagen i syfte att klargöra att ingripande

vid fall av vanvård av djur m. m. får ske även innan ärendet prövats av domstol och denna fastställt att djurplågeri föreligger.

Bestämmelsen i 14 § 2 mom. första stycket djurskyddslagen föreslås bli utformad så att det klart framgår att föreskrift som hälsovårdsnämnd har befogenhet att meddela med stöd av bestämmelsen också avser förbud att hålla djur i visst förvaringsrum eller inom visst område.

Propositionen innebär i övrigt dels vissa ändringar i fråga om återbetalning m. m. av kostnader för omhändertagande av djur, dels ett antal redaktionella ändringar i lagtexten.

Utskottet anser de framlagda förslagen ägnade att förbättra samhällets möjligheter till ingripanden vid fall av olämplig behandling av djur och tillstyrker för sin del de ändringar och tillägg i djurskyddslagen som regeringen föreslagit.

Utskottet har funnit lämpligt att i detta sammanhang behandla några under riksmötet 1977/78 väckta motioner rörande vissa djurskyddsfrågor.

I motionen 1977/78: 587 anförs kritiska synpunkter på de produktionsmetoder som under de senaste årtiondena utvecklats inom animalieproduktionen. Enligt motionärerna förutsätter dessa metoder, som sägs ha förvandlat husdjuren till rationella produktionsenheter, livsbetingelser för djuren som starkt kan ifrågasättas. En grundlig översyn av vilka krav som bör ställas på djurhållningen är enligt motionen motiverad.

Enligt motionen 1977/78: 1260 är förhållandena inom uppfödning och handel med hundar inte tillfredsställande, bl. a. beroende på otillräckliga kontrollmöjligheter för berörda myndigheter. Motionen utmynnar i en begäran om utredning och förslag som syftar till humanisering och ökad kontroll av ifrågavarande verksamhet.

I motionen 1977/78: 1620 påpekas att djurskyddslagen i vissa avseenden har en utformning som ger möjlighet till misstolkning av lagen och förhållning av djurskyddsärenden. Motionärerna nämner särskilt behovet av en bestämmelse som ger myndigheterna befogenhet att t. ex. förbjuda förvaring av djur i vissa lokaler. Enligt motionen bör djurskyddslagen ändras så att möjligheterna till misstolkning av densamma och förhållning av djurskyddsärenden undanröjs.

Utskottet har i olika sammanhang (t. ex. JoU 1975/76: 20) framhållit att utvecklingen mot allt starkare effektivitetskrav inom djurhållningen på lång sikt kan resultera i en behandling av djuren som, utan att direkt stå i strid med djurskyddslagens bestämmelser, likväl är betänkelig från djurskyddssynpunkt. Enligt utskottet fanns det all anledning för samtliga berörda parter att uppmärksamma riskerna härvidlag och att i tid ingripa med åtgärder mot en utveckling som från berörda synpunkter inte kan accepteras. Dessa uttalanden bör i särskilt hög grad gälla bl. a. sådana former av animalieproduktion som åsyftas i motionen 1977/78:

587. Enligt vad utskottet erfarit är också problemen med s. k. intensiv djurhållning föremål för uppmärksamhet såväl inom forskningen som från närmast ansvariga myndigheters sida. Det kan sålunda nämnas att lantbruksstyrelsen tillsatt en arbetsgrupp för översyn av styrelsens djurskyddsanvisningar. S. k. etologisk forskning — dvs. läran om djurens beteende under olika livsbetingelser — bedrivs med avseende på höns, svin och nötkreatur inom såväl den lantbruksvetenskapliga som den veterinärmedicinska fakulteten vid lantbruksuniversitetet. Forskningen och undervisningen vid veterinärinrättningen i Skara t. ex. är i hög grad inriktad på sambandet mellan miljö och djurhälsa. Vid försöksavdelningen för husdjurshygien studeras inom ramen för olika forskningsprojekt praktiska djurmiljöförhållandens inverkan på djurhälsa och hygien. En särskild uppgift åvilar avdelningen då den har att utvärdera hur ny teknik eller nya metoder inverkar på djuren. Resultaten skall ligga till grund för konsulentverksamheten inom husdjurshygienens område liksom för veterinärers och lantbruksnämnders bedömning och rådgivning i fråga om ny- eller ombyggnad av djurstallar enligt djurstallkungörelsen (1973: 270).

Med hänsyn till det anförda finner utskottet att motionen 1977/78: 587 inte nu påkallar något initiativ från riksdagens sida.

Beträffande motionen 1977/78: 1260 får utskottet erinra om att riksdagen under riksmötet 1975/76 förordade en samlad översyn av förhållandena inom hundavel och hundhandel i syfte att åstadkomma en sanering och ökad kontroll på området (JoU 1975/76: 21, rskr 1975/76: 105). Den av regeringen i enlighet härmed tillsatta utredningen, som antagit namnet djursjukhusutredningen, har avgett ett delbetänkande om den slutna djursjukvården (Ds Jo 1978: 8). Resultatet av utredningens arbete i fråga om hundavel och hundhandel kommer att redovisas senare.

Syftet med motionen 1977/78: 1620 får anses tillgodosett genom nu förevarande förslag till ändringar i djurskyddslagen. Utskottet vill särskilt peka på att 14 § 2 mom. i nämnda lag nu föreslås förtydligad på det sätt som motionärerna synes ha åsyftat.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna 1977/78: 1260 och 1977/78: 1620 lämnas utan någon ytterligare åtgärd.

Nya avelsmetoder

Som framgår av propositionen har äggtransplantationer på husdjur för avelsändamål börjat tillämpas i bl. a. USA och Canada. Ändamålet med äggtransplantation är att utnyttja arvsanlag från särskilt värdefulla enskilda hondjur i större utsträckning än vad som annars är möjligt. Härvid kan hondjur med mindre framstående avelsegenskaper utnyttjas som fostermödrar. Metoden har hittills kommit till användning endast hos nötkreatur, men den kan i princip användas också på häst och svin.

Äggöverföring kan ske genom kirurgiskt ingrepp. Numera finns också en oblodig teknik.

I en framställning till regeringen i mars 1978 har lantbruksstyrelsen lagt fram förslag till lagstiftning om överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur. Enligt lantbruksstyrelsens mening talar arvsbiologiska, hygieniska och djurskyddsmässiga skäl för att föreskriva regler för tillämpningen av äggtransplantation. I fråga om tekniken för transplantation anser styrelsen att endast den oblodiga bör tillåtas.

Även föredraganden anser det vara angeläget att samhället, främst från djurskyddssynpunkt, genom lagstiftning får kontroll över de nya metoder för avelsarbete genom överföring av ägg mellan hondjur som nu börjar användas.

Som lantbruksstyrelsen anfört innebär äggtransplantation ett viktigt principiellt steg mot ett alltmer avancerat utnyttjande av husdjuren. Samtidigt innebär den nya metoden en diskutabel manipulering med djuren. Metoden bör därför bedömas inte bara från lönsamhetssynpunkt utan också från etisk synpunkt och från djurskyddssynpunkt.

Utskottet delar för sin del den grundsyn på förevarande ämne som propositionen ger uttryck för och som innebär att stor försiktighet måste iaktas vid tillämpningen av den nya metoden för avel. Utskottet tillstyrker i enlighet härmed förslaget om lagstiftning som gör det möjligt för regeringen att bl. a. förbjuda eller föreskriva villkor för överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur.

Propositionen föranleder i den del den inte särskilt berörts i det föregående ingen erinran från utskottets sida.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i lagen (1944: 219) om djurskydd,
2. antar förslaget till lag om överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur,
3. godkänner de i propositionen förordade allmänna riktlinjerna för försöksdjursverksamheten,
4. beträffande statlig försöksdjursproduktion m. m. lämnar motionen 1978/79: 7 utan åtgärd,
5. beträffande medicinska forskningsrådets försöksdjursnämnd m. m. avslår motionen 1978/79: 26,
6. beträffande vissa djurskyddsfrågor
 - a. avslår motionen 1977/78: 587,

- b. avslår motionen 1977/78: 1260,
- c. avslår motionen 1977/78: 1620.

Stockholm den 7 november 1978

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c)*, Svante Lundkvist (s), Hans Wachtmeister (m), Bertil Jonasson (c), Grethe Lundblad (s), Sven Lindberg (s), Åke Wictorsson (s)*, Arne Andersson i Ljung (m), Gunnar Olsson (s)*, Märta Fredrikson (c), Håkan Strömberg (s), Tage Adolfsson (m)*, Rune Johnsson i Mölndal (c), Kerstin Anér (fp) och Wivi-Anne Radesjö (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Särskilt yttrande

av Hans Wachtmeister, Arne Andersson i Ljung och Tage Adolfsson (samtliga m) som anför:

I vårt land torde bred enighet råda om att användning av försöksdjur för forskningsändamål så långt det är möjligt skall begränsas.

Det är svårt att tro att det härvidlag finns en delad syn emellan forskare och allmänhet.

Mot denna bakgrund skall förslaget om prövning av djurförsök i etiska nämnder bedömas.

Om de etiska nämndernas uppgift enbart vore att tillgodose behovet av insyn i försöksverksamheten skulle förslag om etiska nämnder vara godtagbart. Så är nu inte fallet.

Nämnden skall enligt propositionen ha rådgivande funktion, men det förutsätts att försöksledarna skall följa nämndens utlåtanden.

I konsekvens med det ovan sagda innebär ett inrättande av s. k. etiska nämnder enligt propositionens förslag ett underkännande av forskares omdöme i avgörande forskningsfrågor. De etiska nämnderna skall enligt förslaget få ett inflytande över forskarna som inte kan anses tillbörligt.

Detta kan enligt vår mening i bästa fall leda till en försämrad eller försvårad forskningsverksamhet, eller i värsta fall en spolierad forskning vid institutionerna.

Enligt vår mening torde forskarnas ansvarskänsla vara en fullt tillräcklig garanti för att försöksdjur inte i onödan används, och att när försöksdjur likväl kommer till användning de inte i onödan tillfogas lidande. Etiska nämnder synes således inte vara nödvändiga. Vi har dock i nuläget inte ansett oss böra gå emot regeringens förslag i nu förevarande avseende. Vi förbehåller oss emellertid rätten att om så erfordras återkomma i denna fråga.

